

Nema povrede člana 6. EK (pravično suđenje i pristup sudu)
Povreda člana 6. (razuman rok)

Podnosilac predstavke je belgijska kompanija sa sjedištem u Antwerpenu (Belgija).

Slučaj se odnosi na postupke za utvrđivanje poreza i razlike poreza, te pitanje retroaktivne primjene novog zakonodavstva.

Kompanija se žali, posebno, na retroaktivnu primjenu člana 49. relevantnog domaćeg zakona (Miscellaneous Provisions Act) koji je stupio na snagu tokom žalbenog postupka. Tvrdi da bi, u slučaju da ova odredba nije primijenjena retroaktivno na njegov slučaj, njegov porezni dug zastario na osnovu prakse Kasacionog suda ustanovljene presudom od 10. oktobra 2002. godine.

U konkretnom slučaju postupci su započeli u oktobru 1995. godine, kada su poreske vlasti obavijestile podnosioca predstavke o njihovoj namjeri da isprave poresku prijavu kompanije i da pored poreza na dohodak u iznosu od 298.813,06 eura, obavežu podnosioca predstavke da plati poreski dodatak od 50% prvobitno određenog iznosa tj. iznos od 149,405.54 eura. Okončani su u martu 2009. godine presudom Kasacionog suda kojom je odbijena žalba po pravnim pitanjima koju je podnijela kompanija - podnosilac predstavke.

U postupku pred Evropskim sudom podnosilac predstavke se poziva na član 6. stav 1 (pravo na pravično suđenje u razumnom roku) Evropske konvencije. Žali se posebno na intervenciju zakonodavnog tijela tokom postupka i navodi kršenje prava na kontradiktorni postupak pred Kasacionim sudom i njegovo pravo da se njegov predmet sasluša u razumnom roku.

Primjenjivost člana 6. na konkretni slučaj (tačke 65 do 70 presude)

U svojoj presudi u ovom predmetu, Vijeće je smatralo da građanski dio člana 6. Konvencije nije primjenjiv, zasnivajući svoj nalaz na sljedećem obrazloženju:

Što se tiče građanskog aspekta člana 6. Sud je u brojnim prilikama smatrao da on nije primjenjiv na razrez poreza i određivanje plaćanja dodatnih prireza (vidi, između ostalog, [Ferrazzini protiv Italije](#) [Vv], br. 44759/ 98, § 29, ECHR 2001-VII, [Jussila protiv Finske](#) [Vv], br.73053/01, § 29, ECHR 2006-XIV i, nedavno, [Formela protiv Poljske](#) (odl.), br. 31651/ 08, § 127, 5. februar 2019.). Sud je došao do istog zaključka u predmetu [Optim i Industerre protiv Belgije](#) ((odl.), br. 23819/06, § 24-26, 11. septembar 2012.) koji se, kao i ovaj slučaj, odnosio na pokrenute sudske postupke pred redovnim sudovima u kojima su podnosioci predstavke osporavali dopunsku procjenu poreza.

Sud ne vidi razlog da odstupi od tog zaključka u ovom predmetu, budući da je postupak koji je kompanija podnosilac predstavke pokrenula pred domaćim sudovima imao za cilj osporavanje procjene poreza. Činjenica da je u praksi pitanje zastare duga bilo centralno u postupku ne mijenja taj zaključak.

Slučaj [National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society i Yorkshire Building Society protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#), na koje se pozivala kompanija - podnosilac predstavke, odnosio se na situaciju drugačiju od one u ovom predmetu u dijelu u kojem je domaći postupak bio usmjeren na vraćanje poreza koje su kompanije podnosioci predstavke pogrešno platile prema poreskom zakonodavstvu koje je naknadno poništeno.

¹ Informacije su pripremljene u saradnji između Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i Odjela za sudsku dokumentaciju i edukaciju Sekretarijata Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine. Iste su informativnog karaktera i ne obavezuju Sud.

Veliko vijeće ne vidi razloga da odstupi od tog zaključka. Poreska pitanja čine dio tvrdog jezgra prerogativa javne vlasti, pri čemu je javna priroda odnosa između poreskog obveznika i zajednice i dalje dominantna, uprkos novčanim efektima koje poreski sporovi nužno proizvode za poreskog obveznika (vidi Ferrazzini, gore citirano, § 29). Slijedi da član 6. stav 1. Konvencije nije primjenjiv u svom građanskom dijelu.

Evropski sud je dalje razmatrao primjenjivost člana 6. u krivičnom aspektu. U tom kontekstu se, između ostalog, pozvao na Engel kriterije i utvrdio sljedeće:

Istina je da nametnuti porezni dodatak nije spadao u djelokrug belgijskog krivičnog zakona, već je bio obuhvaćen fiskalnim zakonodavstvom. Ipak, kao i u slučaju Jussile, doplata je bila zasnovana na opštoj odredbi koja se primjenjuje na poreske obveznike uopšte i služila je svrsi koja je bila i odvrćajuća i kažnjavajuća. Nadalje, kazna koju je kompanija - podnosilac predstavke bila podložna da snosi bila je značajna: s obzirom na administrativnu odluku, kompanija je rizikovala da joj je odredi doplata do 50% poreza za koji je utvrđeno da duguje. Evropski sud je zaključio da je krivični aspekt člana 6. Konvencije primjenjiv.

U konačnici, Evropski sud je utvrdio da nije bilo povrede člana 6. stav 1 (pravo na pravično suđenje) Konvencije zbog intervencije zakonodavca tokom postupka. Sud je zaključio da je predvidiva/očekivana intervencija zakonodavne vlasti opravdana uvjerljivim osnovama od općeg interesa, imajući u vidu posebne okolnosti predmeta.

Sud je donio takav zaključak u cilju borbe protiv porezne utaje velikih razmjera, izbjegavanja proizvoljne diskriminacije između poreznih obveznika i u cilju izbalansiranja utjecaja presude Kasacionog suda od 10. oktobra 2002. godine. Također je za cilj imao uspostavu pravne sigurnosti ponovnim uvođenjem redovne upravne prakse što se dalje ogleda u preovlađujućoj praksi nižestepenih sudova po tom pitanju. Također je utvrdio da nije došlo do kršenja prava na pristup sudu.

S druge strane, utvrdio je da je došlo do povrede člana 6. stav 1 (pravo na pravično suđenje u razumnom roku) jer je postupak trajao više od 13 godina i šest mjeseci.

Yüksekdağ Şenoğlu and Others v. Türkiye (br. 14332/17 i 12 drugih aplikacija), 8.11.2022.

Povreda člana 10. EK

Povreda člana 5.1. EK

Povreda člana 5.3.

Povreda člana 5.4. (pristup spisu iz istrage)

Nema povrede člana 5.4. (brzina preispitivanja pred Ustavnim sudom)

Povreda člana 3. Protokola broj 1

Povreda člana 18. u vezi sa članom 5. EK

Nema povrede člana 34.

Podnosioci predstavke su 13 turskih državljana. Nakon parlamentarnih izbora 1. novembra 2015. godine izabrani su u Parlament Turske kao predstavnici Narodne demokratske partije (HDP), ljevičarske prokurdske političke stranke. U vrijeme događaja, prvi aplikant, Figen Yüksekdağ Şenoğlu, bio je jedan od kopredsjedavajućih HDP-a.

Predmet se odnosi na pritvor podnosilaca predstavke koji im je određen dok su bili poslanici u parlamentu, navodno zbog njihovih političkih govora. Dvanaest podnosilaca predstavke stavljeno je u pritvor 2016. godine, a jedan od njih 2017. godine.

Radi se o slijedećim aplikantima: Figen Yüksekdağ Şenoğlu, rođen 1971. godine; İdris Baluken, rođen 1976. godine; Beşime Konča, rođen 1970. godine; Abdullah Zeydan, rođen 1972. godine; Nihat Akdoğan, rođen 1980. godine; Selma Irmak, rođena 1972. godine; Ferhat Encu, rođen 1985. godine; Gülser Yildirim, rođen 1963. godine; Nursel Aydoğan, rođena 1958. godine; Çağlar Demirel, rođen 1969. godine; Ayhan Bilgen, rođen 1971. godine; Burcu Çelik, rođen 1986. godine; i Lejla Birlik, rođena 1974. godine.

Pozivajući se na član 10., podnosioci predstavki se žale na povredu njihovog prava na slobodu izražavanja.

U skladu sa članom 5. stavovi 1. i 3. (pravo na slobodu i sigurnost), podnosioci predstavke se žale na njihov pritvor u fazi istrage, koji je po njihovom mišljenju bio proizvoljan. S tim u vezi navode da je određivanje pritvora u njihovom slučaju bilo nespojivo sa domaćim zakonodavstvom, jer su bili poslanici Narodne skupštine i kao takvi su uživali poslanički imunitet. Oni također tvrde da nije bilo dokaza koji bi dostigli nivo osnovane sumnje da su počinili krivično djelo koje opravdava njihov pritvor. Svi podnosioci predstavke se dalje žale na dužinu njihovog pritvora i navode da sudske odluke o njihovom pritvoru nisu sadržavale nikakve razloge osim pukog navođenja opštih zakonskih razloga za određivanje pritvora, te da su iste formulisane u apstraktnim i repetitivnim terminima.

Pozivajući se na član 5. stav 4 (pravo na brzu odluku o zakonitosti pritvora), jedanaest podnosilaca predstavke žali se da im je uskraćen pristup spisu iz istrage. Po njihovom mišljenju, oni su bili spriječeni da efikasno pobijaju odluke kojima je naloženo određivanje pritvora.

Takođe sa stanovišta člana 5. stav 4 (pravo na brzu odluku o zakonitosti pritvora), dvanaest podnosilaca predstavke smatra da postupak Ustavnog suda u kojem su tražili da ospori zakonitost njihovog pritvora nije bio u skladu sa zahtjevima Konvencije, jer je Ustavni sud propustio da ispoštuje uslov „brzine postupka“.

Podnosioci predstavke se takođe žale na njihov pritvor sa stanovišta člana 3. Protokola br. 1 uz Konvenciju (pravo na slobodne izbore).

Prema članu 18 (granice korištenja ograničenja prava), zajedno sa članom 5. Konvencije, podnosioci predstavke se žale da su bili pritvoreni zbog izražavanja kritičkih mišljenja o političkim vlastima. S tim u vezi tvrde da je svrha njihovog pritvora bila da ih učutkaju.

Pozivajući se na član 34 Konvencije (pravo na individualnu predstavku), jedanaest podnosilaca predstavke tvrdi da su krivične istrage koje su se ticale nekih od njihovih advokata imale zastrašujući efekat na njih.

Odlučenje Evropskog suda u dijelu koji se odnosi na pristup podnosioca predstavke spisu iz istrage:

580. U ovom predmetu, postupajuće sudije krivičnog referata (juges de paix) su odlučile da ograniče pristup podnosioca predstavki i njihovih advokata spisu u vezi s istragom. Prema tome, oni nisu mogli vidjeti dokaze na osnovu kojih su pritvoreni do datuma potvrđivanja optužnica protiv njih. Sud ističe da su dokumenti iz spisa kojima podnosioci predstavke nisu imali pristup od suštinske važnosti za osporavanje zakonitosti pritvora koji im je određen.

581. Sud zapaža da Vlada u ovom predmetu navodi da su mjere ograničenja pristupa spisu u vezi s istragom bile primijenjene zbog toga što je pribavljanje kopija spisa moglo kompromitirati cilj istrage koja se vodila protiv podnosioca predstavki.

Prema viđenju Suda, takvo obrazloženje u kojem se koriste stereotipni termini i citiranje odredbi člana 153. Zakona o krivičnom postupku, se ne može smatrati dovoljnim za opravdanje zabrane uvida u dokumente spisa u vezi s istragom. Sud zapravo konstatira da ni domaći sudovi, ni Vlada nisu uopće objasnili na koji način bi pristup podnositelja predstavki tim dokumentima mogao ugroziti cilj krivične istrage. Dakle, prema mišljenju Suda, u ovom predmetu nije dokazano postojanje snažnog javnog interesa u smislu njegove sudske prakse koji bi opravdao zabranu pristupa podnositelja predstavki spisu o istrazi.

582. Osim toga, Sud zapaža da je Vlada samo navela da su poteškoće u vezi s pravom na odbranu podnositelja predstavki, koje su nastale preduzimanjem mjera ograničenja pristupa spisu u vezi s istragom, dovoljno kompenzirane postupkom pred domaćim sudovima.

583. Prema tome, Sud smatra da ni podnositelji predstavke ni njihovi advokati, lišeni pristupa spisu bez opravdanog razloga, nisu imali mogućnost da osporavaju na zadovoljavajući način obrazloženje odluke o pritvoru podnositelja predstavki.

584. Konačno, nemogućnost podnositelja predstavki da imaju pristup spisu u vezi s istragom nije u skladu sa zahtjevima iz člana 5. stav 4. Konvencije. Dakle, ta odredba je prekršena.

Moraru v. Romania (br. 64480/19), 8.11.2022.

Povreda člana 14. u vezi sa članom 2. Protokola broj 1 (pravo na obrazovanje)

Podnositeljica predstavke je Elena Moraru, rumunska državljanka.

Slučaj se tiče navoda o diskriminaciji u procesu prijema u školu za vojnog doktora. Vlasti su 2018. godine odbile da dozvole podnositeljici predstavke da pristupi ispitu za vojnomedicinsku školu zbog činjenice da je bila visoka 150 cm i teška 44 kg. Ministarstvo narodne odbrane (MNO) je tvrdilo da zakon obavezuje svo vojno osoblje da izvrši bilo koju misiju i da to podrazumijeva da može da nosi standardnu vojničku opremu tešku oko 57 kg.

Sud je utvrdio da razlozi zbog kojih je podnositeljica predstavke bila tretirana drugačije u odnosu na druge žene, koje su ispunile zahtjeve težine i visine, nisu bili „relevantni i dovoljni“.

Posebno, domaći sudovi su prihvatili argument MNO koji izjednačava veličinu sa snagom, bez potkrepljivanja svojih odluka procjenom zakona ili bilo kakvim istraživanjem ili statistikom.

Iako je veličina nedavno eliminirana sa MNO-ove liste kriterija odabira i da je podnositeljica predstavke sada slobodna da se prijavi na vojnu akademiju po svom izboru, Sud je prihvatio da je ona ipak bila u nepravedno nepovoljnom položaju kada se prijavila 2018. godine.

Saure v. Germany (br. 8819/16), 8.11.2022.

Nema povrede člana 10. EK

Predmet se odnosi na odbijanje da se podnositelju predstavke, gospodinu Saureu, novinaru, dozvoli fizički pristup dosijeima u posjedu njemačke službe vanjskih obavještajnih službi (Bundesnachrichtendienst) o U.B., bivšem premijeru pokrajine Šlezvig-Holštajn koji je umro u hotelu u Ženevi, 1987. godine

G. Saure je bio posebno zainteresiran za nalaze istrage obavještajne službe u vezi s okolnošću smrti U.B. i glasine da je U.B. sarađivao sa obavještajnom službom zemalja istočne Evrope. Međutim, odbijen mu je pristup dosijeima. Gospodin Saure je dobio informacije o sadržaju dosijea od obavještajne službe putem druge procedure.

Pozivajući se na član 10. (sloboda izražavanja), g. Saure tvrdi da nije imao pravo na fizički pristup fajlovima. Štaviše, uzimajući u obzir ulogu štampe kao „javnog čuvara“ i javnog interesa za pristupom informacijama, utvrdio je da je period zabrane od 30 godina predug i da krši član 6 stav 1 (pravo na pravično suđenje u razumnom roku) Konvencije.

Sud je posebno utvrdio da g. Saure nije iznio jasan slučaj pred domaćim vlastima o tome zašto mu je bio potreban fizički pristup dokumentima. Domaćim vlastima se ne može zamjeriti što nisu uspjele uskladiti podnositeljeve potrebe i potrebe javnosti za pristupom informacijama sa potrebom obavještajne službe da ih čuva u tajnosti. Vlasti su toga postupile u okviru svog diskrecionog prava odbijajući njegov zahtjev.

Ayuso Torres v. Spain (br. 74729/17), 8.11.2022.

Povreda člana 10. EK

Podnosilac predstavke, Miguel Ayuso Torres, je španski državljanin.

Kada su se desili predmetni događaji, podnosilac predstavke je bio pripadnik Vojno-pravnog korpusa, sa činom potpukovnika. Također je i univerzitetski profesor. Predmet se odnosi na disciplinski postupak protiv njega za komentare izneseni u govoru o procesu tranzicije iz vojne diktature u demokratiju u Španiji, opisujući španski ustav kao „pseudoustav“ i da je porijeklo Ustava „lažan i nelegalan“. Protiv njega je zbog toga pokrenut vojnodisciplinski postupak. Na kraju, nije kažnjen jer je tužba zastarjela. Međutim, u konačnoj odluci je navedeno da je on prešao granice prava na slobodu izražavanja koje je dato vojnim licima. Podnosilac predstavke je pokrenuo neuspješni postupak tražeći brisanje osporene izjave.

Pozivajući se na član 10. (sloboda izražavanja) g. Torres se žali da je u disciplinskoj odluci navedeno da je prekoračio slobodu izražavanja i da će biti sankcionisan ako bi ponovo dao takvu izjavu.

Evropski sud je, između ostalog, istakao da su disciplinski organi utvrdili da izjave podnosioca predstavke ne treba da budu zaštićene pravom na slobodu izražavanja. Iako nije izrečena nikakva sankcija podnosiocu predstavke, ovaj nalaz je predstavljao dovoljnu opomenu za mišljenje izraženo u toku akademske debate o pitanju od opšteg interesa.

Disciplinski organi su efektivno upozorili podnosioca predstavke da cenzurira svoje buduće ponašanje i izjave u vezi sa Ustavom, bez obzira na kontekst ili namjeru, jer bi to moglo dovesti do sankcije. To upozorenje je samo po sebi moglo da utiče na ostvarivanje njegove slobode izražavanja, pa čak i da ima zastrašujući efekat u tom pogledu. Razlozi koje su iznijele domaće vlasti stoga nisu bili dovoljni da opravdaju neophodnost miješanja u demokratskom društvu.